

КАФЕДРА КОМПОЗИЦІЇ, ІНСТРУМЕНТОВКИ ТА МУЗИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Підготовка магістерської кваліфікаційної роботи

Освітній ступінь

«Магістр»

Курс	1-2
Семестр	2-3

Спеціальність

В5 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійна програма

«Музичне мистецтво»
Композиція

Статус

Обов'язкова

ECTS	3
Годин	90
Аудиторні	30
Індивідуальні	30
Самостійна робота	60

Форма контролю

залік, атестаційний
екзамен

Інформація про викладача

ПІБ	Ковалінас Микола Анатолійович , кандидат мистецтвознавства, в. о. професора кафедри композиції, інструментовки та музично- інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Щириця Дмитро Олексійович , кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента кафедри композиції, інструментовки та музично- інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0002-5531-8927 https://orcid.org/0000-0001-9784-2201
e-mail	eidosnouman@gmail.com dmytro_s@ukr.net

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Магістерська кваліфікаційна робота виконується на завершальній стадії підготовки магістра у галузі музичного мистецтва за спеціалізацією «Композиція». Вона є необхідною складовою комплексу дипломних робіт, що здійснюється випускниками-композиторами, і включає в себе реалізацію основної – магістерської творчої програми та додаткової – магістерської кваліфікаційної праці, що являє собою достатньо самостійне наукове, науково-методичне, навчально-наукове чи навчально-методичне дослідження, виконане у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Магістерська кваліфікаційна робота належить до одного з видів індивідуальної роботи студентів-композиторів і є показником рівня знань студентів із фахових та музично-теоретичних (у т.ч. музично-історичних і культурологічних) навчальних дисциплін, із методики фахових дисциплін, а також свідченням сформованості загальних і спеціальних професійних умінь та навичок.

Дипломна робота магістра має стати органічним результатом навчання студента, і, при зосередженості на науковій специфіці, зберігати зв'язок з усіма компонентами фахової підготовки композитора. Зокрема, знання та навички, здобуті під час вивчення предметів практичної фахової підготовки і музично-теоретичних дисциплін, мають проявлятися у належному розумінні студентом специфіки композиторського мислення, практичних аспектів композиторської діяльності та конкретних музичних явищ, які досліджуються студентом. При цьому дипломні магістерські кваліфікаційні роботи за своєю тематикою можуть бути вельми різноманітними. Одна з основних вимог до вибору теми роботи – актуальність проблематики. Поряд із темами суто науково-дослідницькими, важливо також формулювати теми прикладного, методичного характеру, що мають певну практичну спрямованість.

Розробка тематики, пов'язаної з проблемами теорії та історії музики, теорії та практики композиції повинна здійснюватися з позицій сучасної наукової методології. Об'єктом дослідження може стати творчість окремого композитора, видатний твір або група творів, музично-теоретичні та історичні концепції та праці, архівні матеріали та ін. Рамки дипломної роботи вимагають розумного обмеження матеріалу; в разі охоплення порівняно ширшого кола творів необхідно чітко обмежити проблематику дослідження. Предметні засади роботи, окрім загальних і спеціальних проблем музичної (зокрема, композиторської) творчості, музичного виконавства та педагогіки, можуть включати коло питань, пов'язаних із суміжними сферами знання (культурологією, літературознавством, психологією, соціологією тощо). Внутрішня структура роботи при цьому може бути різною – залежно від тематики і конкретно поставлених завдань, але у всіх випадках вона повинна бути ясною й чіткою, доречно розчленованою на розділи.

У процесі письмового викладу роботи слід прагнути до граничної чіткості та відточеності формулювань. Уміння коротко та ясно висловлювати свої думки, уникаючи зайвих описових подробиць і зосереджуючи увагу на головному, дозволить зробити виклад більш концентрованим, а висновки – більш ґрунтовними.

Однією з важливих сторін виховання культури магістерського кваліфікаційного є доречний підбір та ефективне опрацювання літературних та інших джерел за темою – українською та іноземними мовами. Необхідно правильно і коректно цитувати та надавати точні посилання на джерела, при потребі ілюструвати конкретні положення необхідною кількістю нотних прикладів (у тексті роботи і додатках), правильно складати й оформляти бібліографію згідно актуальних нормативів.

Метою написання магістерського кваліфікаційного дослідження є формування ряду фахових (у т.ч. наукових та навчально-методичних) компетентностей, що пов'язані з вихованням самостійного мислення, умінням висловлювати власні думки у письмовому та усному вигляді, застосовувати термінологічний апарат у галузі музичного мистецтва, а також розширенням фахового та наукового понятійного тезаурусу. Предмет «Підготовка магістерської кваліфікаційної роботи» доповнює основні фахові предмети та сприяє теоретичному осмисленню феноменів музичного мистецтва, які студент опановує у практичній площині.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
- СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання:

- ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
- ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
- ПРН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
- ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Обсяг магістерської наукової роботи композитора не повинен перевищувати 50 сторінок машинописного тексту. Мінімальний обсяг роботи залежить від характеру дослідження і складає не менше 25 сторінок відповідного формату.

Завершальний етап роботи – підготовка до захисту дипломної роботи.

У своєму вступному слові студент повинен коротко викласти мету й завдання дипломної роботи, надати уявлення про її структуру, проблематику та зміст основних розділів, зробивши акцент на новому, що вносить його робота в розробку даної проблеми. Відповіді на питання і зауваження рецензентів демонструють не лише знання предмету дослідження і володіння матеріалом, але й загальний кругозір студента, його здатність виступати перед аудиторією, вміння відповідати на запитання по суті, лаконічно та змістовно. Тому безпосередня підготовка до захисту потребує спеціальної уваги з боку наукового керівника.

Підготовка магістерської кваліфікаційної роботи здійснюється на композиторському факультеті Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (денна форма навчання). До керівництва науковими роботами композиторів можуть залучатися педагоги різних кафедр, відповідно до проблематики та характеру дослідження. Атестаційний іспит із захисту роботи проводиться у четвертому семестрі на засіданні Державної атестаційної комісії.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

(Процес написання магістерської наукової роботи)

Процес написання дипломної роботи розподіляється на кілька етапів:

- вибір теми;
- складання плану;
- підбір літератури та її опрацювання;
- написання тексту й оформлення дипломної роботи;
- рецензування дипломної роботи;
- підготовка до захисту;
- захист дипломної роботи.

Вибір теми

Тема – це частина наукової (навчально-методичної) проблеми, у якій охоплено одне або кілька питань кваліфікаційного дослідження. Наукова проблема – це сукупність нових теоретичних або практичних питань, які суперечать наявним знанням або прикладним методам і потребують вирішення за допомогою наукових досліджень. Вибір проблеми дослідження обґрунтовують насамперед її актуальністю, тобто тим, наскільки вибране дослідження сприятиме розвитку історичного музикознавства та практичною фаховою значущістю.

Тему вибирають виходячи з мети роботи. При виборі теми дипломної роботи студент має керуватися своїми професійними та/або науковими нахилами, знанням матеріалу, можливостями використання тих чи інших мистецтвознавчих і нотних джерел, аудіо- чи відеоматеріалів.

Тематика дипломних робіт розроблена і рекомендується кафедрою. Тема дипломної роботи має бути актуальною, а об'єкт дослідження – відповідати визначеній темі.

У назві дипломної роботи не бажано використовувати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Треба уникати назв, які починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали вивчення...», «До питання...» тощо, бо у таких назвах не відображено належним чином суть проблеми. У назві дипломної роботи не рекомендується вживати скорочення, наприклад, замість ініціалів краще зазначити повне ім'я композитора чи виконавця, діяльність якого досліджується.

Складання плану

У плані (змісті) дипломної кваліфікаційної роботи має бути вступ, основна частина, яка поділяється на окремі розділи та підрозділи, висновки. У плані дипломної роботи мають бути відображені основні питання, які дають змогу повністю висвітлити зміст обраної теми.

Писати дипломну роботу рекомендується тільки після схвалення її плану творчим чи науковим керівником. У процесі виконання дипломної роботи можна вносити зміни до плану, коригувати формулювання окремих питань.

Підбір літератури та її опрацювання

Інформаційною базою для дипломної кваліфікаційної роботи мають бути публікації у вітчизняних та зарубіжних виданнях (збірниках статей, наукових журналах, газетній періодиці), монографічні наукові роботи, інтернет-видання тощо. Правильним вибором літератури та джерельної бази забезпечується загальний успіх справи, належний науковий рівень роботи, усебічне та глибоке висвітлення питань обраної теми. Джерела, які безпосередньо стосуються окремих питань теми дипломної роботи, студент підбирає, користуючись каталогами відповідних бібліотек (бібліотеки навчального закладу, у якому виконується дипломна робота, міської наукової бібліотеки, приватних архівів, нотних колекцій, музейних фондів, рукописних зібрань, архівних установ тощо).

У процесі виконання дипломної кваліфікаційної роботи необхідно використовувати найновіші досягнення музикознавства та фахових методик. У науковій літературі можуть бути висловлені різні погляди на одне і те ж саме мистецьке явище, тож студент має обрати

ту наукову позицію, яку він вважає найбільш обґрунтованою, або запропонувати своє бачення вирішення цієї наукової проблеми.

Працюючи зі спеціальною літературою, необхідно враховувати період видання книги чи статті, ті історичні умови, у яких вони були написані, критично і творчо оцінювати ті чи інші положення з позицій сучасного стану музикознавчої науки.

У процесі роботи над літературою у студента можуть виникнути свої думки, критичні зауваження та пропозиції, які також мають бути висловлені в курсовій роботі за умови їх належного фахового обґрунтування.

Підготовка тексту дипломної роботи

Писати дипломну кваліфікаційну роботу необхідно літературною мовою, класичним науковим стилем викладення матеріалу. Головна вимога до змісту роботи – її самостійність. Дипломна робота з ознаками плагіату не допускається до захисту, знімається з розгляду без права її повторного захисту. Плагіат – використання запозиченого матеріалу (чужих слів, ідей, думок, результатів дослідження) без посилання на автора та джерело. Плагіат є актом інтелектуальної крадіжки.

У роботі обов'язково мають бути посилання на опрацьовані джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на основі ідей та висновків яких розглядаються обрані для дипломної роботи проблеми, завдання, питання. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, надають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише тоді, коли наявний у них матеріал не включено до останнього видання.

Цитати з використаної літератури слід подавати з обов'язковим посиланням на джерело та належним оформленням такого цитування. Цитати можуть бути прямі (дослівний виклад уривка оригінального тексту, який береться в лапки) і непрямі (переказ думок автора своїми словами, який у лапки не береться). У кожному випадку після цитати слід вказати, звідки її взято.

Цитати не мають перевищувати 30 відсотків основного тексту дипломної роботи. Виключення складають роботи, що задіють невідомий цінний матеріал іноземними мовами, що вводиться у вітчизняний науковий контекст, поширюючи його інформаційні горизонти та поглиблюючи методологічні засади.

У науковій роботі кожне прізвище слід писати з ініціалами (з іменем чи іменем і по батькові) перед прізвищем.

Застосування у тексті скорочень слів і словосполучень, крім загальноприйнятих, не дозволяється.

До дипломної роботи на присвоєння кваліфікаційного рівня «магістр» висуваються такі вимоги:

- актуальність теми, відповідність її сучасному стану розвитку мистецтвознавства, а також практичним завданням музичного аналізу;
- об'єктивність дослідження;
- наявність характеристики історії досліджуваної проблеми, її сучасного стану;
- чіткість характеристики об'єкта, наукової проблеми, предмета, мети, завдань та методів дослідження;
- аналіз рівня розробленості теми;
- правильність, логічність структури роботи;
- відповідність фактичного матеріалу методологічним нормам;
- обґрунтованість висновків і практичних рекомендацій;
- бездоганність тексту з погляду законів і правил логіки, граматики та пунктуації, а також наукового стилю викладу;
- відповідність вимогам державних, міждержавних та міжнародних стандартів;
- своєчасність виконання.

З метою наукової професійної допомоги для виконання дипломної роботи призначається науковий керівник.

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ

1. «Недитяче» в дитячій музиці
2. «Екологія звуку»: риси композиторського стилю С. Шарріно на прикладі монодрами «Infinito nero»
3. «Французькі враження» Лесі Дичко в аспекті синтезу мистецтв музика – архітектура
4. Особливості трактування полістилістики в Симфонії № 1 Олексія Скрипника
5. Цикл «Шість єврейських мелодій» Юрія Іщенка: специфіка роботи з фольклорним матеріалом, жанрово-інтонаційні особливості
6. Жанр фортепіанного етюду у творчості композиторів кінця XX – початку XXI ст.
7. Стиль вокальної лірики Івана Карабиця на прикладі циклу «Мати» на вірші Бориса Олійника

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Індивідуальні заняття, самостійна робота відповідно до плану написання дослідження, використання інформаційних технологій.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Нотні матеріали, наукова та науково-методична література відповідно до тематики дослідження у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії.

Під час навчання та для взаємодії зі студентами, використовуються аудіо- та відеоапаратура, а також сучасні комп'ютерні та інші інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення окремих спеціальних навчальних завдань. Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, ZOOM та інші платформи зв'язку.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Безпосередній контроль за виконанням магістерської наукової роботи здійснює керівник магістерської роботи.

Поточний (міжсесійний) контроль:

- вербальний: експрес-опитування, співбесіда, колоквіум;
- аналітичний: аналіз складових авторської магістерської роботи;
- візуальний: перегляд фрагментів апробації експериментальної частини роботи.

Підсумковий контроль:

- вербальний: доповідь на передзахисті та на захисті магістерської роботи;
- візуальний: демонстрація відео- та ілюстративних матеріалів з апробації експериментальної частини роботи.

Контроль виконання магістерської роботи здійснюється шляхом складання студентом заліку у II-му семестрі (другий рік навчання), на якому студент презентує частину магістерської роботи та захищає її основні наукові положення. Оцінювання діяльності студента на заліку здійснюється за шкалою ECTS.

Підсумковий контроль передбачений навчальним планом у вигляді атестаційного іспиту у III семестрі, на якому студент захищає магістерську наукову роботу.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування індивідуальних занять	20
2.	Виконання завдань з самостійної роботи (в т.ч. написання тексту)	60
3.	Захист кваліфікаційної роботи	20
4.	Всього	100

Критерії оцінювання

Вимоги	Оцінки за національною шкалою	Оцінка ECTS	Сума балів
Студент у повному обсязі опанував теоретичний матеріал, виявив глибокі системні знання, розуміння історичних процесів еволюції музичних форм; продемонстрував уміння оперувати загальноприйнятими науковими поняттями і термінами, аналізувати музичні твори (різних жанрів, різних історичних на національних стилів) з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; виконав роботу грамотно, літературною мовою; уміє обґрунтовано, комплексно вирішувати завдання; оформив роботу відповідно до вимог і подав її до захисту у визначений термін; послідовно, повно і логічно викладає матеріал; на захисті продемонстрував глибокі знання з теми дослідження, упевнено відповів на запитання.	Відмінно	A	100-90
Студент у повному обсязі опанував теоретичний матеріал, виявив уміння аналізувати музичні твори (різних жанрів, різних історичних на національних стилів) з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення композиційних, драматургічних,	Добре	B	89-82

жанрово-стильових особливостей музичного твору, потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури; теоретичні твердження загалом правильно ілюструє музичними прикладами, своїми спостереженнями; дає свої пропозиції і рекомендації з предмету дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування; виконав роботу грамотно, літературною мовою, але припустився нечисленних неточностей в аналізі музичного матеріалу, граматичних та стилістичних помилок; оформив роботу відповідно до вимог і подав її до захисту у визначений термін; на захисті демонструє добрі знання з теми дослідження, загалом правильно відповідає на запитання.			
Студент достатньою мірою опанував теоретичний матеріал, виявив уміння аналізувати музичні твори (різних жанрів, різних історичних та національних стилів) з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; виявив достатнє уміння аналізувати музичні твори, але обмежену зорієнтованість в жанрових, стильових, історичних особливостях різних музичних форм; виявив сформовані навички визначення композиційних та драматургічних особливостей музичного твору, потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує; виконав роботу грамотно, літературною мовою, але припустився нечисленних неточностей в аналізі музичного матеріалу, граматичних та стилістичних помилок; загалом правильно виконав завдання; оформив роботу відповідно до вимог, але подав її до захисту не у визначений термін; не припускається грубих помилок у викладенні матеріалу; на захисті	Добре	С	81-74

демонструє добрі знання з теми дослідження, але відповіді на запитання не чіткі.			
Студент у цілому опанував теоретичний матеріал, виявив достатнє уміння аналізувати музичні твори, але обмежену зорієнтованість в жанрових, стильових, історичних особливостях різних музичних форм; виявив сформовані навички визначення композиційних та драматургічних особливостей музичного твору, потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу; розуміє значення музикознавчих термінів, але припускається помилок у їх вживанні; не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення практичних завдань не повною мірою використовує теоретичні знання; не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх; припускається численних неточностей в аналізі музичного матеріалу, граматичних та стилістичних помилок; вирішує завдання фрагментарно; припускається помилок в оформленні роботи та її науково-довідкового апарату; викладаючи матеріал, не завжди дотримується вимог повноти, системності, логічності; на захисті демонструє задовільні знання з теми дослідження, але не може впевнено й чітко відповісти на запитання.	Задовільно	D	73-64
Студент досить посередньо опанував теоретичний матеріал, виявив необхідне уміння аналізувати музичні твори, але досить обмежену зорієнтованість в жанрових, стильових, історичних особливостях різних музичних форм; виявив сформовані навички визначення композиційних та драматургічних особливостей музичного твору, потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу; слабо володіє сучасною науковою термінологією; не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами; не може	Задовільно	E	63-60

сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх; припускається численних помилок в аналізі музичного матеріалу; вирішує завдання фрагментарно; припускається помилок в оформленні роботи та її науково-довідкового апарату; викладаючи матеріал, не завжди дотримується вимог повноти, системності, логічності; на захисті демонструє задовільні знання з теми дослідження, не може впевнено й чітко відповісти на запитання			
Студент демонструє незадовільний рівень знань з аналізу музичних творів, недостатнє усвідомлення логіки та особливостей музичного формоутворення, композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, відсутність уявлення про музичний твір як художню цілісність, що є основою його музично-виконавської інтерпретації; це є свідченням фрагментарності музично-теоретичних знань і відсутності відповідних умінь; на захисті відповідь студента була неповною і містила значну кількість помилок	Незадовільно	FX	59-35
Доповідь та відповідь студента на питання на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання науково-дослідницьких завдань, відсутність навичок у вирішенні наукової проблематики.	Незадовільно	F	1-34

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

За потреби та за бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою іноземних (переважно англомовних) ресурсів за проблематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Однією зі складових курсу є відвідування камерних та симфонічних концертів, оперних вистав тощо, а також прослуховування аудіо- та відеозаписів.

Можлива також підготовка окремими студентами виступів на вузівських та міжвузівських науково-практичних конференціях з їх подальшим оформленням для публікації у фахових та інших виданнях.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вірановський Г. Музично-теоретичні системи. К., 1978
2. Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні XVII-XVIII ст. К., 1978
4. Дилецький М. Граматика музична. К., 1970
5. Друскін Я. Про риторичні прийоми в музиці Й.С.Баха. К.. 1972
6. Зінкевич О. Українська симфонія 1970-1980-х років. Генетико-типологічний аспект. Київ: НМАУ ім. П.І.Чайковського; Ніжин: Лисенко М.М., 2023.
7. Золочевський В. Про модуляцію. К., 1972.
8. Ковалінас М. Програмні аспекти композиторської музично-теоретичної освіти / Науковий вісник НМАУ імені П.І.Чайковського / Актуальні питання сучасного музикознавства та музичної освіти (до 70-річчя від дня народження А.П. Лашенка) Вип.92. К., 2013. С. 60-73.
9. Козаренко О. Феномен української національної музичної мови / О. Козаренко. – Львів: НТШ імені Шевченка, 2000. – 285 с.
10. Котляревський І. Діатоніка і хроматика як категорії музичного мислення. К., 1971
11. Котляревський І. Загальні основи науково-дослідної роботи: Навчальний посібник. Київ, 2008.
12. Кравцов Т. Гармонія в системі інтонаційних зв'язків. К., 1984
13. Кршенек Е. Лекції з дванадцятитонового контрапункту//Українське музикознавство. Вип.4, К., 1969
14. Лекції з теорії гармонії / Бондаренко Т.О., Котляревський І. А., Пясковський І. Б., Самохвалов В. Я., Чижик І. О. : навчальний посібник для вищих мистецьких навчальних закладів. – Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2018. – 356 с.
15. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. Київ, 2013.
16. Пясковський І. Поліфонія в українській музиці : навч. посіб. / І. Пясковський. – К. : Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2012. – 272 с.
17. Скорик М. Структура і виражальна природа акордики в музиці XX ст. К., 1983
18. Сюта Б. Музична творчість 1970 – 1990-х років: параметри художньої цілісності / Б. Сюта. – К. : Грамота, 2006. – 256 с.
19. Харнонкурт Ніколаус. Музика як мова звуків. Суми: Собор, 2002. 184 с.
20. Хомінський Й. Історія гармонії і контрапункту. К. Музична Україна, 1975. – Т. 1. – 576 с.
21. Шип С. В. Музична форма від звуку до стилю : навч. посібник. – Київ : Заповіт, 1998. – 368 с.
22. Шип С. Музичний жанр в методологічному аспекті // Культурологічні проблеми української музики (Наукові дискурси пам'яті академіка І. Ф. Ляшенка). Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського : [збірник наукових статей]. – К., 2002. – Вип. 16. – С. 154–177.

23. Шип С. В. Теорія художніх стилів : Монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2023. 139 с.